

Van veel kamers een gebouw maken

Margriet Meindertsma (PvdA)

Uit het creëren van een ministerspost voor het Grote-Stedenbeleid blijkt dat Paars-II de grootstedelijke sociale problemen hoog op de politieke agenda heeft gezet. In 1999 lopen de convenanten met de 25 steden van het Grote-Stedenbeleid af en moeten er nieuwe convenanten vastgesteld worden. Een goed moment om de balans op te maken van de tot nu toe bereikte resultaten en de vraag op te werpen hoe het nu verder moet. AGORA sprak over het Grote-Stedenbeleid met Margriet Meindertsma over verkokering, de gemeente als regisseur en architect, en de angst voor een papieren tijger.

MARCO BONTJE*

Margriet Meindertsma is dertien jaar wethouder geweest in Zwolle. Ze heeft vanuit deze functie, met wisselende portefeuilles op de gebieden wonen, bouwen en grondzaken, mede vorm gegeven aan de lokale uitvoering van het Grote-Stedenbeleid en de voorloper daarvan, de sociale vernieuwing. Ook was ze betrokken

bij het stedelijke vernieuwingsbeleid, niet alleen in Zwolle maar ook op landelijk niveau, als voorzitter van het overleg van de 23 middelgrote gemeenten. Tegenwoordig is ze als lid van de VROM-raad betrokken bij adviezen over het ruimtelijke ordenings- en volkshuisvestingsbeleid in Nederland. Tevens verricht ze enig adviserend werk voor bouw- en vastgoedondernemingen. Daarnaast staat ze namens de PvdA hoog op de kandidatenlijst voor de Eerste Kamer.

Wat is uw oordeel over de resultaten van vijf jaar Grote-Stedenbeleid?

Het Grote-Stedenbeleid draait om de sociale problematiek, en tegelijkertijd om de uitdagingen waar we mee te maken hebben in de grote steden. Het realiseren van een samenhangend beleid op dit terrein is niet eenvoudig. De aanpak van de sociale problemen in grote steden begint doorgaans kleinschalig, met een project op buurtniveau, zonder dat aangegeven wordt hoe dat project in een groter geheel past, hoe een sociaal structuurplan er uitziet. Dit is een groot verschil met de 'fysieke' aanpak van de stedelijke vernieuwing, waar veelal van een structuurplan voor een groter geheel naar het lagere schaalniveau afgedaald wordt. Het probleem is nu hoe al deze kleinschalige projecten in één samenhangend beleid geïntegreerd kunnen worden. Hoe kom je naar een hoger schaalniveau?

De visitatiecommissie die alle steden van het Grote-Stedenbeleid bezocht heeft, noemde onder andere de projectmatige aanpak en het gebrek aan een samenhangend beleid als kritiekpunten. Het probleem bestaat nog steeds. Ook minister Van Boxtel signaleert het, zoals uit zijn recente speeches af te leiden is, maar hij heeft er nog geen oplossing voor. De zoektocht naar een oplossing voor dit probleem moet doorgaan.

Een ander problematisch punt is de grote hoeveelheid instanties die bij projecten betrokken zijn. Neem bijvoorbeeld de jeugd- en jongerenproblematiek, wat in bijna alle steden één van de belangrijkste aandachtspunten is. Hier zijn heel wat instanties bij betrokken, die er ieder hun eigen werkwijze op nahouden. De verkokering van de instanties moet doorbroken worden, maar hoe? Die instanties zijn vaak al overbelast en willen extra geld voor acties om die

verkokering te doorbreken. Ik zie hier vooral een taak voor de gemeenten weggelegd. De gemeente moet als regisseur en architect optreden, en van veel kamers één gebouw maken.

Kunt u een voorbeeld noemen van een geslaagd project uit het Grote-Stedenbeleid waar u bij betrokken bent geweest?

Veel problemen waar het Grote-Stedenbeleid zich mee bezighoudt spelen zich af op het buurt- of wijkniveau. Een goed voorbeeld is de aanpak van probleemhuishoudens. Veel sociale problemen in buurten hebben te maken met overlast van burens. De klagers durven de veroorzakers van de overlast hier vaak niet op aan te spreken. Naar de hulpverlenende instanties gaan ze ook niet, omdat de drempel te hoog gevonden wordt of men het gevoel heeft dat de problemen daar niet goed behandeld worden.

In Zwolle is daarom de werkgroep probleemhuishoudens ingesteld. De werkgroep bestaat uit onconventionele professionals die de klagers én de probleemhuishoudens thuis opzoeken. De werkgroep zoekt vervolgens naar passende oplossingen met de buurtbewoners of schakelt als dat nodig is alsnog de relevante hulpinstellingen in. De aanpak werkt goed. Er wordt door de werkgroep snel op de problemen gereageerd. Het vervolg bij de reguliere hulpinstellingen is soms moeizaam, hier spelen competenties en beroepsethiek een rol. Maatschappelijk werkers gaan er bijvoorbeeld van uit dat de probleemveroorzakers zélf om hulp moeten vragen. Voor de aanpak van de probleemhuishoudens en voor veel andere sociale problemen is er daarom behoefte aan een groep hulpverleners die als 'vliegende keep' fungeert en een alternatieve aanpak aandurft.

Het Grote-Stedenbeleid en stedelijke vernieuwing zijn afzonderlijke beleidsvelden en worden niet door hetzelfde ministerie gecoördineerd. Beschouwt u dit als een probleem?

In principe niet. Het onderscheid tussen de sociale maatregelen van het Grote-Stedenbeleid en de fysieke van de stedelijke vernieuwing is logisch. Het is ook geen probleem dat de twee beleidsvelden door verschillende ministeries, en gemeentelijke afdelingen, gecoördineerd worden.

De gedachte dat er meer samenhang komt door alles in één organisatie onder te brengen, is een misverstand. Laten de afzonderlijke disciplines hun doelstellingen goed verwoorden en kom van daaruit tot een samenhangende aanpak. Maak zichtbaar waar de verschillen zitten en probeer dat niet te verbergen. Dwarsverbanden tussen het Grote-Stedenbeleid en de stedelijke vernieuwing zijn absoluut noodzakelijk. Zo is de leefbaarheid niet alleen een zaak voor de sociale sector, maar ook voor de woningcorporaties. Woningcorporaties kunnen de oplossing van sociale problemen soms vergemakkelijken met fysieke ingrepen. Denk aan geluidsisolering of het aanstellen van een huismeester. Maar daarmee zijn de problemen natuurlijk nog niet opgelost.

Hoe liggen de verhoudingen tussen de grote vier en de overige 21 steden binnen het Grote-Stedenbeleid?

Er is geen sprake van een onderlinge strijd tussen de grote en de middelgrote steden. Iedereen ziet wel in dat de sociale problemen van de grote steden van een andere orde zijn en dat daar dus meer geld naar toe moet.

In de aanloop naar het stedelijke vernieuwingsbeleid speelde wél een belangentegenstelling tussen de grote en middelgrote steden. Halverwege de jaren tachtig ontstond een overleg van 23 steden met als voornaamste doel het versterken van de positie van middelgrote steden. Het begon vooral als een zich afzetten tegen de grote steden. Ten tijde van Belstato (Beleid stadsvernieuwing voor de toekomst, MB) was er nog een hevige strijd. Daarna werd het toch voornamelijk overleg en samenwerking.

Ik denk dat zowel in het Grote-Stedenbeleid als in de stedelijke vernieuwing de middelgrote steden goed tot hun recht komen. Dat is tot nu toe echter gebeurd in een periode van economische voorspoed, waarin een beslissing om extra te investeren makkelijk genomen wordt. Het is nog maar de vraag of dat bij economische tegenspoed ook zo blijft.

Hoeveel grote steden passen er eigenlijk in het Grote-Stedenbeleid?

De aard van de sociale problemen moet de doorslag geven bij het al dan niet betrekken van een gemeente in het Grote-Stedenbeleid. De omvang van de stad mag niet bepalend zijn. Nu valt bijvoorbeeld Zaanstad buiten de boot, terwijl daar veel sociale problemen spelen die aanleiding geven tot maatregelen uit het Grote-Stedenbeleid. Er zou eigenlijk op rijksniveau een soort meetlat moeten bestaan die beslist over toelating tot het Grote-Stedenbeleid. Daarmee kan voorkomen worden dat lobby's van steden doorslaggevend zijn. Het is erg moeilijk zo'n objectief meetinstrument voor sociale problemen te realiseren, maar het moet absoluut gebeuren.

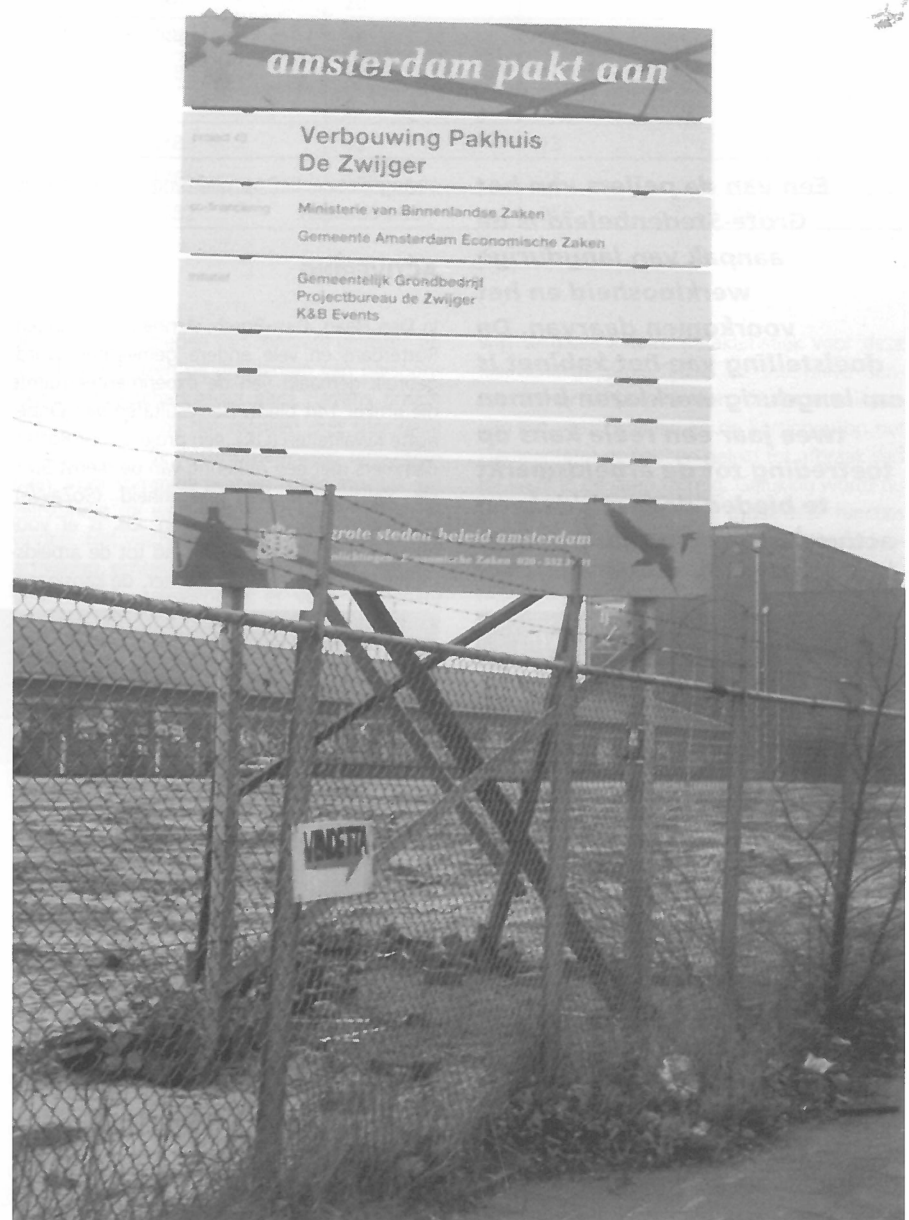
Ook moet het Rijk de ogen niet sluiten voor de sociale problematiek van steden die niet in het Grote-Stedenbeleid meedoen.

Hoe zou het Grote-Stedenbeleid verder ontwikkeld moeten worden?

Er is de afgelopen jaren al wat bereikt. Zo heeft er via het Grote-Stedenbeleid veel kennisoverdracht tussen steden plaatsgevonden, dat is een goede zaak. De aanstelling van een minister voor het Grote-Stedenbeleid is ook een hele vooruitgang. Een interdepartementale aanpak

nanten een papieren tijger zullen zijn: veel bureaucratie maar weinig daadkracht. Misschien is de belangrijkste opgave voor de steden nog wel om de belangrijkste problemen en de aanpak hiervan kernachtig samen te vatten op een stuk of vier A4-tjes, in plaats van een rapport van over de honderd pagina's af te leveren.

Het zou beter zijn om de rol van de visitatie-

Een project in het kader van het Grote-Stedenbeleid aan de Amsterdamse Oostelijke Handelskade.

is essentieel. De betrokken ministeries Binnenlandse Zaken, VROM, Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Onderwijs en VWS zouden een duidelijke gemeenschappelijke visie moeten uitdragen. In het Grote-Stedenbeleid mis ik eigenlijk vooral de inbreng van het ministerie van VWS. Dat ministerie zou een veel prominentere rol in het beleid moeten spelen. Ook de deelnemende steden moeten voortdurend met elkaar in overleg blijven. Ik ben bang dat de nieuwe convenanten die dit jaar met elke deelnemende stad gesloten worden een enorme papierberg opleveren. Ik vrees dat de conve-

commissie te versterken dan om van een stapel convenanten te controleren of ze wel aan alle regeltjes en voorwaarden voldoen. Het is vooral belangrijk dat het Grote-Stedenbeleid een lange-termijnbeleid is. We moeten af van die hijgerige jaarproducties. Dit kost gemeenten en het ministerie jaarlijks onnodig veel tijd en energie. Een beleid vaststellen tot 2010, met wellicht een herijking in 2005, werkt veel beter.

*Redactie AGORA.